

ПОЉОПРИВРЕДНА СТРУЧНА СЛУЖБА ЧАЧАК

Чачак – Хајдук Вељкова 43 – Тел. 032/320-710, Факс. 032/320-712, e-mail: ovcar@yu1.net

BILTEN : FEBRUAR 2009

ZAŠTITA PŠENICE

Zbog gustog sklopa i dobre kompetitorske sposobnosti problem korova kod pšenice, nije u tolikoj meri izražen kao kod okopavina. Zaštita od korova se sprovodi nakon detaljnog pregleda useva u ranoprolećnom periodu i nakon procene štetnosti prisutne korovske flore.

Uporedo sa pšenicom, niču i korovi. Ranoprolećni korovi su uglavnom jednogodišnje biljke sa niskim habitusom i imaju manji značaj u smanjenju prinosa. U ovoj grupi korova, dominiraju: mišjakinja (*Stellaria media*), devojačka trava (*Capsella bursa pastoris*), kukolj (*Agrostema githago*), veronika (*Veronica sp.*), kopriva (*Lamium purpureum*). Nabrojani korovi spadaju u grupu efemera i zimsko prolećnih korova. Oni zasenjaju zemljište te tako ometaju mikrobiološke procese koji su vezani za organsku razgradnju. Na taj način ove biljke umanjuju plodnost zemljišta. Strna žita u većini slučajeva su sposobna da nadjačaju konkurenciju ovih korova.

Veće štete u usevima pšenice prouzrokuju korovi visokog habitusa, povijuše i korov sa polegljivim stablom. U ovu grupu korova ubrajamo: bocu (*Cirsium arvense*), prilepnjaču (*Galium aparine*), poponac (*Convolvulus arvensis*), ambroziju .

Svojim prisustvom korovske biljke oduzimaju vlagu i hranu iz zemlje. Pošto većina korova raste znatno brže od gajenih biljaka, oni troše i znatno veću količinu vode iz zemljišta. Na taj način se smanjuje količina vode koja je dostupna biljci. Korovske biljke utiču i na kvalitet proizvoda. Tako, prisustvo semena kukolja (*Agrostema githago*) u prinosu pšenice od 0,5% uslovljava otrovnost takvog brašna, te može izazvati i smrt ljudi. Korovi troše i veliku količinu hraniva. Palamida (*Cirsium arvense*) iz zemlje iznese dva puta više azota, fosfora i kalijuma u odnosu na biljku pšenice. Korovi su i izvor širenja bolesti i nekih štetočina, na primer, pirevina (*Agropirum repens*) je domaćin rđe pšenice (*Puccinia graminis*). Takođe, štetnost prisustva korovskih biljaka se ogleda i u smanjenju prinosa. Dokazano je da povijuše (*Calistegia sepium*, *Convolvulus arvensis*, *Galium aparine*, *Vicia* sp.), penjući se i omotavajući se uz stablo kulturne biljke, izazivaju smanjenje prinosa pšenice i do 1000 kg/ha. Velike poteškoće u primeni agrotehničkih mera mogu prouzročiti *Cynodon dactylon*, *Ranunculus repens*, *Rubus ceasius* koje poleglim stablima i ukorenjavanjem adventivnim korenovima, formiranjem gustog pokrivača, otežavaju a nekad i onemogućavaju obradu zemljišta i otežavaju žetvu.

Odluka o primeni herbicida donosi se nakon detaljnog pregleda površina u ranoprolećnom periodu i procene da li prisutni korovi na osnovu njihove brojnosti i kompetitorske sposobnosti mogu prouzrokovati štetu koja prevazilazi troškove zaštite.

U periodu od 3-4 lista pa do faze završenog bokorenja u usevima pšenice se može primeniti preparat LINTUR 70 WG u dozi od 150 g/ha sa 200-300 l vode. Ovaj preparat deluje na vatalicu, bocu, gorušicu, ambroziju. Prvi efekti delovanja preparata se vide za 7-10 dana. Tretiranje treba izvršiti pri temperaturi od 10-20°C. Ako se očekuju mrazevi, preparat ne treba primenjivati jer može dovesti do fitotoksičnosti. Ako dođe do preoravanja, nakon primene ovog preparata, na jesen u tretiranoj parceli se ne sme sejati lucerka ili detelina. U periodu od sredine bokorenja pa do kraja faze „prvo kolence“, u usevima pšenice se mogu koristiti preparati: Monosan herbi 2 l/ha, uljani preparati: Maton, Esteron, Lentemul D. To su malo agresivniji preparati koji se koriste u dozi od 1 l/ha. U ovom periodu ako u usevu pšenice ima vatalice, mogu se koristiti herbicidi: Mustang u dozi 0,6 l/ha, Monosan kombi super u dozi od 4 l/ha. U periodu od 3. lista pa sve do faze zastavičara, koriste se preparati Starane (1,2 l/ha), Sekator (300 g/ha), Laren (10 g/ha).

Na našem terenu se najčešće ne vrši tretiranje pšenice od bolesti. Međutim, potrebno je upoznati proizvođače sa osnovnim bolestima i štetama od njih.

Pepelnica žita (*Erysiphe graminis*), može prouzrokovati gubitak prinosa i do 10%. Simptomi se javljaju na svim nadzemnim delovima biljke u vidu beličaste navlake te biljka izgleda kao da je posuta pepelom. Pepelnica je intenzivnija u uslovima visoke vlažnosti, na ranije zasejanim usevima i pri višku azota u zemlji.

Rđa pšenice (*Puccinia sp.*) se ispoljava na stablu i lisnim rukavcima i zahvata klas, plevice i zrno. Parazit se održava na samoniklom bilju, jača zaraza se javlja pri većoj vlažnosti u vreme klasanja, mlečne i voštane zrelosti.

Pegavost lišća i klasa (*Septoria tritici*), se povremeno javlja i od manjeg je značaja. Pegavost izaziva veće štete samo ako zahvati gornje delove biljke, naročito zastavičar.

Glavnica pšenice (*Tilletia tritici*), je poslednjih godina učestalija zbog upotrebe nedezifikovanog semena za setvu. Bolest je izražena posle cvetanja na klasu i zrnu pšenice. Klas je plavičastozelen, klasići nakostrešeni. Zaražena zrna su deblja i kraća od zdravih, ispunjena crnom prašinom. Da ne bi došlo do ove bolesti, treba sejati sa semenom koje je dezinfikovano u doradnim centrima sa: Semesan(100ml / 100kg semena), Mankogal S (200g / 100kg semena).

Lema melanopus je štetočina koja se može naći u usevima pšenice. Polovinom marta napušta svoje zimište, dopunski se hrani i polaže jaja na naličju lista uz glavni nerv, u nizu. Larve se hrane lišćem. Oštećenja se prepoznaju po prljavo belim uzdužnim površinama na listu. Preparati koji su efikasni za suzbijanje ove štetočine su: Megatrin 2,5EC(0,5 l/ha), Karate (0,2 l/ha), Actara 25WG(0,1 l/ha).

Nekada možemo uočiti žute oaze u usevima pšenice. Veoma često uzrok ovoj pojavi su neparazitne bolesti. Biljke su hlorotične, zaostale u porastu. Uzrok ovakvih simptoma mogu biti različiti. Jedan od njih su mrazevi s golomrazicom koji ošteti lisnu masu, posebno na plitko posejanim usevima. Visoke temperature iznad 30°C, u vreme klasanja, u mlečnoj i voštanoj zrelosti, izazivaju „toplotni udar“ kada dolazi do žućenja lišća i prinudnog zrenja. Štetni efekat visokih temperatura se pojačava pri nedostatku vlage u zemljištu, na gušćim i bujnijim usevima.

Abnormalne pojave na pšenici su česte i zbog nedostatka azota u zemljištu. Biljke zaostaju u porastu, dolazi do hloroze i propadanja starijeg lišća. Pri niskim temperaturama u sušnim periodima i na ugaženom zemljištu dolazi do

otežanog usvajanja azota iz zemljišta čak i kada ga ima dovoljno.

Ostaci atrazina u zemljištu izazivaju hlorozu lišća, kržljivost i propadanje biljke. I neadekvatna primena hormonskih preparata koji se koriste za suzbijanje korova, izazivaju abnormalne promene na pšenici koje se manifestuju kao hloroza i deformacija klasa.

Poljoprivredna stručna služba Čačak
Dipl.ing.Ljiljana Živković